

Un país sense premsa

Un informe elaborat per a la Fundació Jaume Bofill assenyala que, a gairebé 25 anys de la mort del general Franco, la premsa diària dels Països Catalans no tan sols no ha contribuït a la vertebració del territori sinó que, a més, cedeix terreny davant la difusió creixent de la premsa de Madrid.

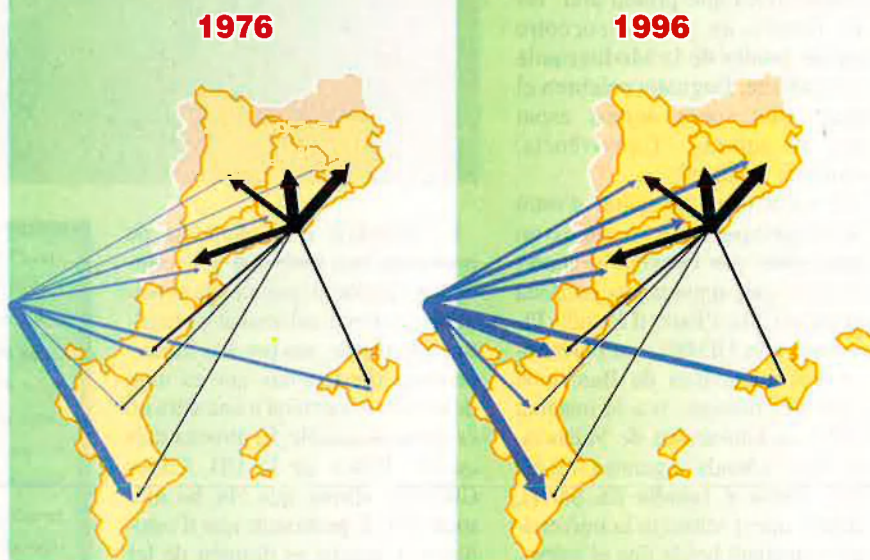
L'informe ha estat elaborat pel sociòleg Salvador Cardús, amb la col·laboració de Lluís Tolosa, i és un estudi detallat de l'evolució de la premsa diària en cadascun dels territoris dels Països Catalans. A partir de l'anàlisi de la difusió de tots els diaris, s'ha pogut observar l'evolució dels fluxos informatius entre la premsa que s'edita a cada territori, la penetració de la premsa estatal i l'intercanvi de premsa entre els Països Catalans. L'objectiu és mostrar quins són els processos de vertebració territorial i d'interrelació cultural i política que han tingut lloc en l'estat de les autonomies.

Realitats diferents. Una de les primeres constatacions és que hi ha notables diferències entre Catalunya, el País Valencià i les Illes quant a realitat comunicativa. Pel que fa al Principat, del 1976 al 1996 s'ha donat un període de gran inestabilitat en què han aparegut 23 noves capçaleres i n'han desaparegut entre 25 i 30 —que són les que han tancat a tots els Països Catalans en aquest mateix període—. La difusió de la premsa diària ha pujat un 17% en aquest temps, però no tant gràcies a l'aparició de la premsa comarcal (30.000 exemplars) com a la irrupció de la de Madrid (135.000 exemplars). La premsa regional d'informació general ha perdut 30.000 exemplars diaris de difusió.

Al País Valencià, la difusió total de premsa ha crescut molt més que a Catalunya, ja que s'ha duplicat en el mateix període, i la premsa pròpia s'ha incrementat en un 62%. Ara bé, aquesta premsa pròpia no abasta tot el país sinó que concentra més d'un 90% de la seva difusió en la província d'origen (Castelló, València o Alacant).

Les Illes són la part dels Països Catalans on hi ha hagut un creixement més alt de la difusió de premsa (un 63%) i també on es llegeix més el diari, amb

EVOLUCIÓ DELS INTERCANVIS DE LA PREMSA ESTATAL I DELS PAÏSOS CATALANS

Si comparem els fluxos de 1976 i 1996 en els dos mapes, es pot veure que la influència de la premsa barcelonina continua essent gran a Catalunya i molt feble a la resta dels Països Catalans, així com ho són també les interrelacions dintre dels Països Catalans. S'observa, en canvi, l'increment espectacular de la premsa estatal al País Valencià, a les Illes i especialment al Principat.

150 diaris per cada 1.000 habitants el 1996 (Catalunya, 127 i País Valencià, 85).

La premsa de Madrid. Amb el desenvolupament de l'Espanya de les autonomies, la influència de la premsa de Madrid a la resta de l'estat s'ha multiplicat per 3 des del 1976 fins al 1996. Aquesta influència és especialment significativa als Països Catalans. A Catalunya, per exemple, el 1976 es difonia 8.203 exemplars diaris d'aquesta premsa que representava només un 1,2% del mercat. El 1996 la situació era ben diferent: amb 83.562 exemplars diaris i una quota de mercat del 10,8%. Però si s'hi suma la premsa econòmica i esportiva, la penetració ha arribat al 17,5% del mercat.

També tenint en compte la premsa d'informació general més l'especialitzada, a les Illes la premsa de Madrid ha passat de tenir el 9,9% del mercat a un 22,4% i al País Valencià, que ja paria d'un nivell alt (el 22,1%), ha arribat gairebé al 40%.

La premsa esportiva. Aquest tipus de premsa té un relleu especial en l'anàlisi de les interdependències comunicatives per la seva importància simbòlica i el seu impacte social. Per aquest motiu, una dada que crida l'atenció en l'estudi és que el diari *Marca* difonia a Catalunya el 1996 més del doble d'exemplars que qualsevol altre diari comarcal o local. Afegint la difusió del *Marca* (28.763 exemplars) a la de l'As (12.582 exemplars), ambdós diaris es-

DAVID FERNÁNDEZ

portius madrilenys superen la de l'Avui. Al País Valencià, el *Marca* és el diari amb més difusió després de *Las Provincias*. A les Illes Balears, el creixement de la premsa esportiva en aquests vint anys ha estat moderat, s'ha multiplicat per 2,5 amb una participació important, en aquest cas, de l'editada a Barcelona.

Premsa dels Països Catalans? L'intercanvi de premsa entre els territoris dels Països Catalans és irrellevant des del punt de vista numèric i unidireccional pel que fa als fluxos. El 1996 només representa el 2,3% de tota la premsa difosa al conjunt d'aquests territoris. Bàsicament és premsa barcelonina que va a les Illes Balears o al País Valencià, en total uns 6.477 exemplars diaris, aproximadament un 0,5% que no ha variat en vint anys. L'1,8% restant correspon a la premsa esportiva també barcelonina, que ha augmentat el triple des del 1976. El que és més rellevant, però, és que la premsa de la resta de l'estat als Països Catalans representa un 24,6%.

A Catalunya, de tota manera, existeix una premsa, sense entrar en la seva perspectiva i continguts, que arriba a tot el territori del Principat. En canvi, al País Valencià i a les Illes la premsa pròpia és estrictament provincial o insular amb edicions locals i comarcals. Paradoxalment, ha estat un diari vingut de Madrid, *El País*, l'únic que en la seva edició de València té una funció de construcció de la realitat autonòmica global. Un altre exemple en aquest sentit del País Valencià ha estat la influència del diari *La Verdad* de Múrcia a Alacant, on el 1996 venia el doble que els diaris valencians *Levante* i *Las Provincias* junts. En la mesura que la premsa és un mirall de la realitat social i política es pot concloure que la integració dels Països Catalans a l'estat és més avançada ara que fa vint anys. Aquest informe, que conté força dades per a la reflexió, es presentarà el proper 30 de juny a la seu del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Albert Punsola

FUS Grup de Fundacions
Carrer Provença, 234. 08037 Barcelona
Telèfon: 93 458 87 00/93 458 30 04
Fax: 93 458 87 08/93 458 87 10
E-mail: fbfill@fus.org

Un estudi exhaustiu

És la primera vegada que s'estudia d'una manera tan exhaustiva la realitat de la premsa als Països Catalans. D'entrada, l'àmbit d'estudi és poc habitual i també ho és el fet d'agafar un període històric tan llarg (1976-1996) que correspon a un cicle polític que s'inicia amb la transició i acaba amb la victòria del PP a les eleccions generals. Però cal destacar molt especialment que s'han tingut en compte tots els diaris publicats als Països Catalans en aquest període, tant els de vida efímera com aquells més consolidats, i també aquella premsa de Madrid o d'altres indrets de l'estat que es ven en els quioscos del nostre país.

Les 90 taules que s'han elaborat permeten conèixer la difusió per cada any i diari, les taxes de difusió per cada mil habitants, els índexs de creixement i les difusions relatives per períodes quinquennals. Aquesta voluntat d'exhaustivitat ha comportat diverses dificultats per la manca d'informació oficial sobre la difusió d'algun diari que ha estat pal·liada anant directament a les fonts i parlant amb les persones que van ser responsables de cada publicació en el període objecte d'estudi.

Aquest estudi, a banda de les conclusions i reflexions que comportarà sobre la difusió de la premsa als Països Catalans, a nivell acadèmic posa a l'abast de futurs estudiosos un material de primera magnitud, inexistent fins ara, que pot ser de gran utilitat per a posteriors treballs.